

Arkivsak-dok. 23/41893-6
Saksbehandler Marianne Horgen

Saksgang	Møtedato	Sak nr.
Råd for personer med funksjonsnedsettelse 2023 - 2027	05.02.2024	
Eldrerådet 2023 - 2027	05.02.2024	
Utvalg for velferd og folkehelse 2023 - 2027	06.02.2024	

Handlingsprogram avlastning og pårørendestøtte

Saksordførersak.

Saksordfører:

Christian Granli-Østmark

Medsaksbehandlere:

Mathilde Askelien (Hjemmetjenesten)

André Paulsberg (Boveiledningstjenesten)

Marianne Syverstad (Lærings- og mestringskoordinator)

Sonja Scherffenberg (Eplehagen bofellesskap – demensomsorgen)

Anders Reknes (Forvaltning og utvikling - Livslange tjenester)

Berit Dahl Ranum (Heldøgnsomsorg)

Saksordførers innstilling:

Legges fram i møtet

Vedlegg:

Pårørendeundersøkelsen Sarpsborg 2023

Kunnskapsgrunnlag Avlastning og pårørendestøtte 2024-2028

Handlingsprogram avlastning og pårørendestøtte

Sammendrag:

I 2019 ble det igangsatt et arbeid med å utvikle et handlingsprogram for avlastning og pårørendestøtte. Koronapandemien og andre forhold har forsinket arbeidet.

Det foreligger nå et bredt handlingsprogram med tiltak på 6 ulike innsatsområder. Innsatsområdene er i tråd med Kommunedelplan helse og omsorg 2017-2028, Regjeringens pårørendestrategi 2021-2025 «Vi - de pårørende» og pårørendeundersøkelsen i Sarpsborg 2023.

Innsatsområdene i handlingsprogrammet er:

1. Tidlig identifisering og ivaretagelse

2. God informasjon og veiledning
3. Forutsigbare og koordinerte tjenester
4. Tilstrekkelig støtte og avlastning
5. Familieorienterte tjenester
6. Pårørendemedvirkning

Utredning:

Kommunen har siden 2019 arbeidet med å videreutvikle sin innsats innen pårørendestøtte og avlastning. Et oppstartsnotat ble behandlet i Utvalg for velferd og folkehelse 3.09.2019. Det skisserte et handlingsprogram som skulle sikre varierte og fleksible tjenester til familier som har hjemmeboende barn og unge med kognitive funksjonsnedsettelse.

Underveis i arbeidet ble det tydelig at målgruppen for handlingsprogrammet var for begrenset, og at mange av innsatsområdene og tiltakene også vil være gjeldende for andre pårørendegrupper. Kommunedirektøren foreslo derfor at handlingsprogrammet ble utvidet til en bredere målgruppe, og at arbeidet med handlingsprogrammet ble videreført. Grunnet koronapandemien ble arbeidet utsatt. Arbeidet ble gjenopptatt høsten 2022 med ny og bredt sammensatt arbeidsgruppe med deltakere fra de ulike virksomhetsområdene i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Utvalg for velferd og folkehelse vedtok 21.11.23 sak 33/23 at Regjeringens pårørendestrategi «Vi – de pårørende» og pårørendeundersøkelsen i Sarpsborg skulle legges til grunn for det videre arbeidet med målrettede tiltak for pårørende.

Gjennom kommunedelplan helse og omsorg 2017-2028 er det vedtatt at kommunen skal utvikle en lokal veileder for pårørendearbeid og pårørendestøtte, og at kommunen skal videreutvikle og styrke sitt arbeid med barn som pårørende.

Kommunen legger til grunn at pårørende skal ses på som en ressurs og en viktig samarbeidspartner på tvers av ulike helse- og omsorgstjenester. Handlingsprogrammet favner derfor bredden av pårørende i Sarpsborg kommune. Dette er i tråd med regjeringens Pårørendestrategi 2021-2025, «Vi – de pårørende», lansert desember 2020.

Strategien definerer og omfatter pårørende i vid forstand. Pårørende er nærstående – både familie og venner – i livet til mennesker som er syke, har funksjonsnedsettelse eller rusproblemer. Pårørende er mennesker i alle aldre – barn og unge, unge voksne, voksne og eldre. På tross av forskjellene viser innspill til den nasjonale strategien at mange pårørende også har en del felles utfordringer og behov. Regjeringens pårørendestrategi har tre definerte hovedmål for pårørendearbeidet:

1. Anerkjennelse pårørende som en ressurs,
2. Ingen barn skal måtte ta omsorgsansvar for familie eller andre, og
3. Sikre en god og helhetlig ivaretagelse av alle pårørende.

Kommunens handlingsprogram for avlastning og pårørendestøtte bygger på den nasjonale planens definisjoner og sentrale føringer.

Sarpsborg kommune har i dag flere tiltak som på ulik måte og i ulik grad kan sees som pårørendestøtte. De eksisterende tilbudene beskrives i Sarpsborg kommunes «Kunnskapsgrunnlag for avlastning og pårørendestøtte».

Handlingsprogrammet favner bredden i pårørendegruppen. Tiltakene er bygd opp rundt de 6 satsingsområdene i «Vi – de pårørende»:

1. Tidlig identifisering og ivaretagelse
Tidlig identifisering av pårørende er nødvendig for å kartlegge deres behov og tilby tilstrekkelig ivaretagelse på et tidlig tidspunkt. Tidlig ivaretagelse forebygger unødvendig slitasje og forverret helsetilstand hos de pårørende.
2. God informasjon og veiledning
Helsetjenesten har en generell veiledningsplikt om aktuelt regelverk og rettigheter. For mange kan fortløpende kontakt med helsetjenesten være nok, men det kan også være behov for å snakke med en person som er i samme situasjon, såkalt likemann.
3. Forutsigbare og koordinerte tjenester
Vissheten om at den man er pårørende til ivaretas med omsorg og av kompetent personell er av stor betydning for pårørendes trygghet, helse og livskvalitet.
4. Tilstrekkelig støtte og avlastning
Samfunnet må bidra med tilstrekkelig støtte og avlastning i tide og før omsorgsoppgavene går utover den pårørendes helse og livskvalitet.
5. Familieorienterte tjenester
Kommunen ønsker å legge til rette for at alle familier skal kunne skape trygge rammer rundt sitt liv, ha mulighet til å opprettholde hverdagen og gjøre familielivet så godt som mulig.
6. Pårørendemedvirkning
Pårørende er i de fleste tilfeller en viktig støttespiller og ressurs for brukeren. Å sikre at deres stemme blir hørt, både på individ og systemnivå er viktig både for brukeren, den pårørende og for utvikling av tjenestene.

Prosess/involvering

Arbeidet med handlingsprogrammet har vært prosjektorganisert. Saksordfører har vært involvert i prosessen gjennom deltagelse på arbeidsgruppemøter og oppfølgingsmøter. Råd for personer med funksjonsnedsettelse og Eldrerådet har hatt mulighet til å komme med innspill til kunnskapsgrunlaget og planlagt innretning på programmet gjennom de ulike underveismeldingene. Utvalget har kommet med innspill til kunnskapsgrunnlag og utarbeidelse av handlingsprogrammet. Medvirkning fra pårørende har vært sikret gjennom åpen elektronisk spørreundersøkelse.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi: En betydelig vekst i antall eldre, samtidig med en økning av yngre med omfattende hjelpebehov vil påvirke både behovet for og tilgjengelighet til ressurser i framtiden. Å styrke pårørende som ivaretar omsorgsoppgaver for sine nære slik at de kan stå i pårørenderollen og fortsatt leve gode liv så lenge som mulig bidrar til å utsette og redusere behovet for kommunale tjenester.

Miljø: Ikke vurdert

Folkehelse: Opplevelse av anerkjennelse og tilstrekkelig støtte kan bidra til bedre livskvalitet, som igjen kan påvirke helsen til de berørte positivt.

Kommunedirektørens anbefaling:

Handlingsprogram avlastning og pårørendestøtte 2024-2028 vedtas.